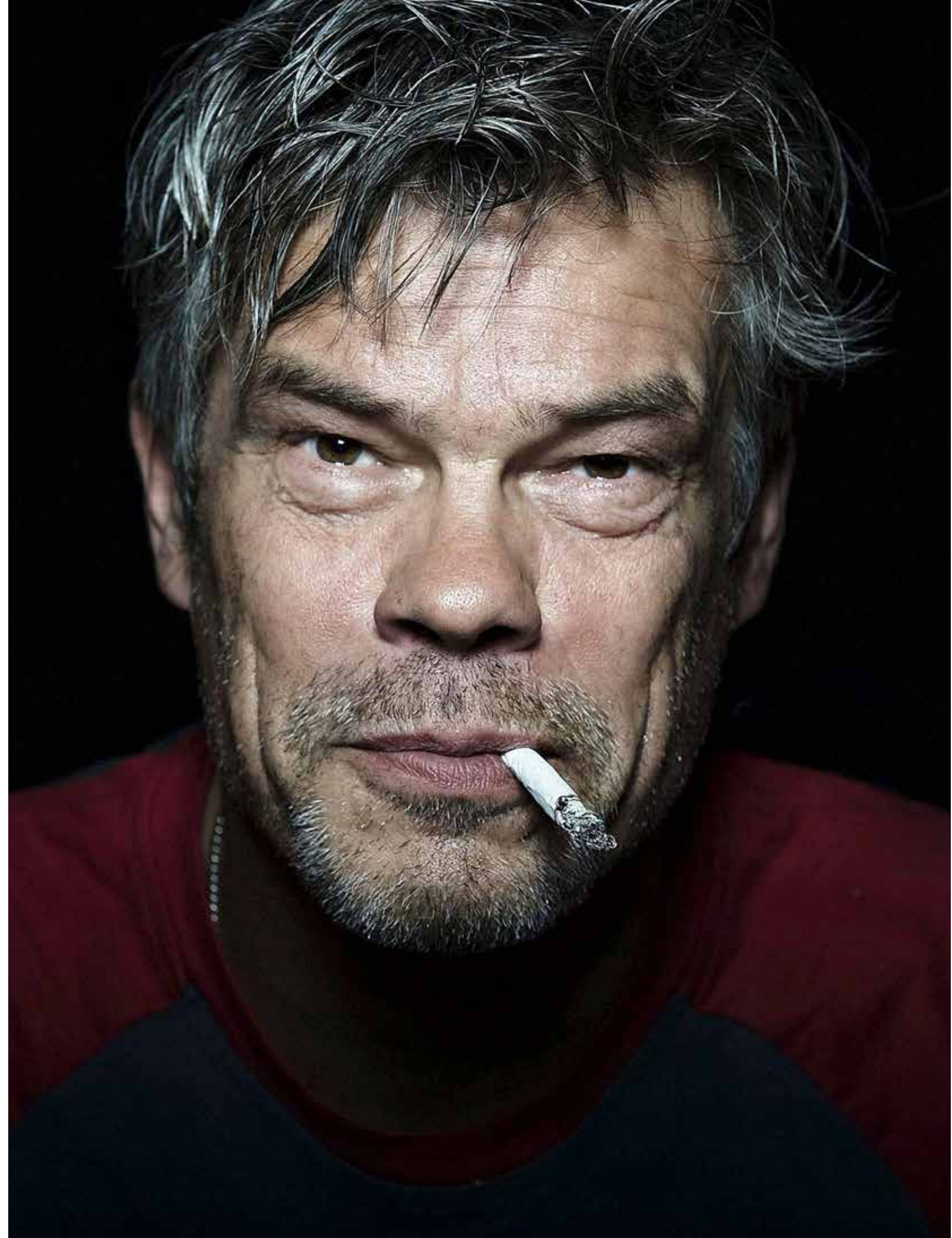

KO VAN DEN BOSCH

schrijver, regisseur, acteur en vormgever

*De onontkoom-
baarheid van
het leven
pootje lichten*

FOTO: REYER BOXEM | TEKST: YVON VAN APELDOORN

In 2009 verbond Ko van den Bosch zich aan het NNT, samen met Ola Mafaalani als nieuw artistiek leider en hun eigen acteursensemble, bestaande uit onder andere Malou Gorter en Peter Vandemeulebroecke. In acht jaar tijd heeft hij als schrijver, acteur, regisseur en vormgever zijn stempel gedrukt op meer dan twintig voorstellingen. Een periode waarin ‘social engineering’ – sleutelen aan het bewustzijn van de toeschouwer – en het bakken van multidisciplinaire koekjes van eigen deeg voorop stonden.

“Toen we hier kwamen was er net een nieuw toneelbestel van kracht, met het idee van ‘stadsgezelschappen’. Voorheen bestond het landelijk gesubsidieerde toneel meer uit autonome groepen, die door het land reisden maar geen echte band hadden met de stad waar ze repeteerden. Zo was het ook nog met onze voorgangers, Koos Terpstra en zijn ensemble: ze waren wel hier, maar deden vrij weinig met de stad en de regio. Wij zijn gaan nadenken: wat kan je als stadsgezelschap bereiken? We wilden echt iets veranderen. Dat was een vrij grote ambitie, maar ik heb wel de indruk dat het gelukt is, dat de Groningers ons zijn gaan beschouwen als hun gezelschap. Na afloop van onze laatste voorstellingen hier in de Stadsschouwburg kwamen mensen ons persoonlijk bedanken voor de afgelopen acht jaar.”

“Een van de veranderingen die we hebben ingezet was dat we onze voorstellingen niet slechts een paar dagen, maar drie weken voor ons thuispubliek gingen spelen. En we wilden het theater ‘openbreken’. Door voorstellingen vergezeld te laten gaan van performances buiten de muren; tijdens *Medea* bijvoorbeeld, sjeesden acteurs die even niets te doen hadden op het toneel op hun fiets naar de Grote Markt, om daar een lied te zingen of in het kort te vertellen wat er op dat moment in de voorstelling gaande was. Maar ook door groepen mensen die normaal gesproken niet of nauwelijks naar de schouwburg komen bij de stukken te betrekken. Om de toeschouwer te confronteren met mensen die anders zijn en die je niet vaak tegenkomt. Bij *Teiresias*

hadden we blinde mensen op het podium. In onze laatste voorstelling *All Inclusive* zijn het vluchtelingen, die we in de zaal laten plaatsnemen. Zodat wanneer het publiek binnenkomt er letterlijk iemand op hun stoel zit. Kijken wat er dan gebeurt, welke individuele afwegingen er gemaakt worden. Het was een beetje glad ijs, die mensen waren net gevlucht, en om ze dan weer te laten weggagen... maar het werkt, het is ontregelend en legt precies bloot wat er speelt. Je moet niet te voorzichtig zijn. De vluchtelingen zelf vinden het fantastisch. Eindelijk weer even in het ‘normale leven’ staan in plaats van wachten in een centrum. In de voorstelling gebruiken we teksten van Eduard Nazarski, de directeur van Amnesty International, die naar Lampedusa is geweest. Of het helpt weet ik niet, maar theater kan dingen op een andere manier voelbaar maken. Ik vind dat dat de taak van theater is. Van kunst in het algemeen. Om de onontkoombaarheid van het leven pootje te lichten.”

“Ik maak theater zoals ik vroeger tenniste: zo hard mogelijk meppen en schreeuwen.”

De onontkoombaarheid van het leven?

“Dat de realiteit zich voordoet als iets wat vaststaat. Het leuke van theatermaken, schrijven, schilderen, is dat je dat niet voetstoots hoeft aan te nemen. Dat je ermee kan spelen. En dat er dan iets nieuws, iets moois of grappigs, ontstaat.”

Je bent acteur, regisseur, schrijver en vormgever. Wat ben je het meest? En wat ben je het liefst?

“Het meest ben ik schrijver. En met decors klooiën vind ik ook leuk. Regisseren is niet per se mijn passie; ik weet wat ik wil zien en hoe ik het zelf zou spelen, maar ik mis het technische jargon om dat op de acteurs over te brengen. Wat ik doe is beelden schetsen, een kader scheppen, waarbinnen de acteurs zichzelf maar moeten redden. Het komt regelmatig voor dat ik wegloop bij repetities om snel even wat aan een decorstuk te knutselen.

Ja, en acteren. Ik ben eigenlijk niet iemand met een natuurlijke speeldrift. Ik heb nooit gedacht dat ik toneelspeler moest worden. Ik heb ook geen toneelopleiding gevolgd. Ik heb kunstgeschiedenis gestudeerd en de Rietveld gedaan. Het acteren is me overkomen. Met twee vrienden begon ik in 1980 Alex d'Electrique, waarmee we meteen Cameretten wonnen. Vervolgens hebben we er vijftientig jaar lang een prachtige klerezooi van gemaakt. We hebben elk schimmelig, zwartgeverfd jongerencentrum in Nederland gezien. Vijftientig jaar rock-'n-roll.”

Die woestheid, in je teksten, in je decors, in je spel. Waar komt die vandaan?

“Dat weet ik eigenlijk ook niet. Ik ben in wezen helemaal niet zo woest, ik doe geen vlieg kwaad. Maar ik maak theater en kunst zoals ik vroeger tenniste: rücksichtslos. Zo hard mogelijk meppen. En schreeuwen. Misschien omdat esthetiek me niet zoveel interesseert. De burgerlijke esthetiek bedoel ik, waarbij het draait om mooie kleuren, mooie vormen. Ik vind het woeste vaak leuker dan het ingetogene. Het idee belangrijker dan het ambacht - hoewel het wel goed uitgevoerd moet worden. Daarom hou ik van Rembrandt, hij had het allebei; hij kon waanzinnig goed schilderen en goed kijken, maar had ook een bepaalde rauwheid in het gebruik van zijn materialen en zijn onderwerpen: lelijk, menselijk, venijnig, met afgerukte hoofden.

In de beginjaren van Alex d'Electrique lazen we futuristische manifesten van Marinetti. We waren uit op échte opwindning, in plaats van gespeelde opwindning, van doen alsof. Onze voorstellingen moesten de energie hebben van een punkconcert. En hoe doe je dat? Door de beest uit te hangen. Het was meer performance dan psychologie.”

In december zijn drie voorstellingen nog eenmalig te zien in de Stadsschouwburg in Groningen. *Medea*, *Fellini* en *Low Yo Yo Stuff*. Waarom deze drie voorstellingen?

“*Medea* omdat het onze eerste voorstelling was, *Fellini* omdat het een grote hit was, en *Low Yo Yo Stuff*, omdat we vonden dat er ook rock-'n-roll in moest, als tegenhanger van het klassieke en poëtische. En omdat het een voorstelling is waar mensen heel gelukkig

KO VAN DEN BOSCH MEETS CAPTAIN BEEFHEART IN LOW YO YO STUFF

van worden. Omdat het keiharde waanzin is. De drie voorstellingen geven wel een mooi beeld denk ik. *Alice in Wonderland* was ook leuk geweest. Maar dat werd lastig, omdat er relatief veel acteurs in spelen die niet meer bij het NNT zijn aangesloten, zoals Maartje van de Wetering, Wil van der Meer en Joris Smit.”

Per 1 januari dragen jullie het vuur over aan Guy Weizman en Julie Van de Berghe. Gaat er veel veranderen voor de huidige NNT-fans?

“Natuurlijk wordt het anders, maar ik denk dat die eigen kleur die het NNT nu heeft, na acht jaar met ons, wel enigszins zal blijven. We hebben een aantal coproducties gedaan met Guy & Roni, we zitten behoorlijk op één lijn. En Julie Van den Berghe is ook iemand die beeldende kunst en theater combineert. Ik ben daar wel blij mee. Dat het niet ineens een ruk naar teksttoneel wordt.”

En nu dus terug naar Amsterdam. Wat ga je doen? Heb je plannen, dromen?

“Voorlopig ga ik me eerst als regisseur bemoeien met een locatietheaterproject in Zwolle, met onder andere Glenn de Randamie, beter bekend als MC Typhoon. Verder wil ik een mechanisch ballet maken. Met dansende apparaten. En ik wil schilderijen maken. En een film, misschien, als ik een plek vind die zich daarvoor leent. Het was een van mijn plannen toen we bij het NNT kwamen: een film maken, op de John Cassavetes-manier. John Cassavetes was een Amerikaanse filmregisseur, die werkte met een soort geïmproviseerde draaiperiode. Hij nodigde vrienden uit bij hem thuis, legde het script zo'n beetje uit, vervolgens voerden ze gesprekken met veel wijn, dat liep dan uit de hand en dat filmde hij. Vervolgens was ineens het geld op en gebeurde er een hele tijd niets. Een jaar later gaf hij dan weer eens een feest en werd er verder gedraaid. Ik dacht: we hebben ruimtes, we hebben acteurs, we moeten alleen een verhaal hebben en een camera en als we dan even niets te doen hebben gaan we een film maken. Maar dat moment van niets te doen hebben is nooit gekomen.” ✖